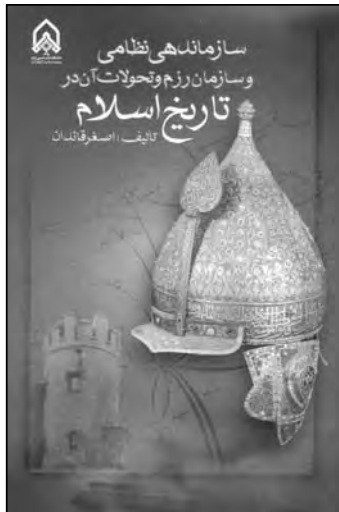

سازماندهی نظامی و سازمان رزم در تاریخ اسلام

○ محمد حاجی حسینی آرانی

کتابخانه

○ سازماندهی نظامی و سازمان رزم و تحولات آن در تاریخ اسلام

○ تألیف: اصغر قائدان

○ ناشر: دانشگاه امام حسین، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۳۳۶ ص، ۲۴۰۰۰ ریال، شابک: ۹۶۴-۴۵۲-۱۴۰-۴

در این کتاب نویسنده بر آن است تا یکی از مهمترین زوایا و ارکان جنگ، یعنی «سازماندهی و سازمان نظامی» را از ابتدای ظهور اسلام تا عصر عباسی مورد بحث و بررسی قرار دهد. مباحث کتاب در شش فصل تنظیم شده است:

فصل اول: سازماندهی نظامی؛ تعاریف و عوامل تأثیرگذار:

الف - سازماندهی و سازمان رزم، تعاریف و کارکردها؛ ب - عوامل تأثیرگذار بر ساختار و سازمان رزم

فصل دوم: سازماندهی نظامی در حین جنگ: سازماندهی جنگی در عصر جاهلیت، سازماندهی جنگی در عصر اسلامی، نحوه سازماندهی سربها و ماموریت‌ها، تاکتیک‌های جنگی مسلمانان و ارتباط آن با سازماندهی در حین جنگ؛ پراکندگی نیروها در منطقه جنگی.

فصل سوم: تأمین نیروی رزم و انواع نظامیان: نحوه تأمین نیروی رزم، حجم و شمار یگان‌های نظامی، جایگاه‌ها و سلسله مراتب نظامی.

فصل چهارم: هویت گروه‌ها و عناصر نیروی رزم.

فصل پنجم: رسته‌های نظامی و پشتیبانی رزمی: الف - رسته‌ها و یگان‌های رزمی، ب - رسته‌ها و یگان‌های پشتیبانی رزم.

فصل ششم: تسلیحات و تجهیزات نظامی در سازمان: الف - تسلیحات ب - تجهیزات

سازماندهی پیشرفته و بدیع را باید از عوامل مهم دانست که ابتدا توسط رسول خدا (ص) و فرماندهان و صحابه او و سپس خلفا و امرا و فرماندهان سپاه به اجرا درآمد. از دیگر بخش‌های این کتاب گذری بر منابع است که در آن اشاره‌ای به منابع مورد استفاده و یا به عبارتی منابع اصلی کتاب شده و تلاش مؤلف بر ارائه یک تقسیم‌بندی نسبتاً جامع از منابع استوار شده است.

منابع مذکور به سه دسته: «تخصصی نظامی»، «سیاسی ادبی» و «تحقیقات جدید» تقسیم شده‌اند.

همچنین مؤلف در این کتاب از منابع و متون تخصصی نظامی عمدتاً کمیاب و نادر بهره جسته است که از آن جمله‌اند: کتاب‌هایی پیرامون آموزش‌های مثل: الفروسیه ابن قیّم الجوزیه، مناسب الحریبه حسن الرماح، الخیل ابو عبیده معمر بن المثنی و کتاب‌هایی پیرامون سازماندهی نظامی مانند: الادله الرسمیة فی التعابی الحریبه ابن منکلی، حلیة الفرسان و اخبار الشجاعان ابن هذیل و کتاب‌هایی پیرامون سلاح از جمله: الاتیق فی المناجیق ابن ارنیقا الزردکاش، موسوعة الاسلحة القدیمة طرسوسی و نیز کتاب‌هایی پیرامون اصول جنگ مثل: مختصر سیاسة الحروب هرثمی، تفریح الکروب فی تدبیر الحروب انصاری

منابع چهارگونه کتاب عبارتند از:

الف) منابع اصلی (عربی) مانند: الکامل فی التاریخ ابن اثیر، الفتوح ابن اعثم کوفی، تاریخ العبر ابن خلدون، الطبقات الکبری ابن سعد، عیون الاخبار ابن قتیبہ دینوری، العقد الفرید ابن عبدربه، السیره النبویة ابن هشام، صحیح البخاری ابن اسماعیل بخاری، تاریخ الرسل و الملوک طبری، معجم البلدان، یاقوت حموی، صحیح الاعشی فی صناعة الانشا قلفشندی.

ب) تحقیقات جدید (عربی) مانند: تاریخ التمدن الاسلامی جرجی زیدان، سقوط الدوله الامویة و قیام الدوله العباسیة عبدالعزیز ثعالبی، تاریخ فن الحرب ژنرال استروکوف.

ج) تحقیقات جدید (فارسی) مانند: سیاستنامه نظام الملک طوسی، ایران در زمان ساسانیان آرتور کرستین سن، تاریخ ایرانیان و عربها در روزگار ساسانیان تئودور نولدکه.

د) تحقیقات جدید (انگلیسی) مانند

Afzalurrahman. Muhammad as a Military Leader by Dupy, The Encyclopaedia of Military History, Gabriel Milipary art and science History the Culture of war invention and early development by kremer , the orient under the calips by Mrgiotta , Military Art and Science Encyclopedias by oman . a history of the art of War in the middle ags.

بخشی از مقدمه کتاب:

«هر حکومت و دولتی برای بقا و قوام خود و مبارزه با دشمنان و تهدیدات داخلی و خارجی نیازمند نیروی نظامی است. چنانچه این حکومت با دشمنان داخلی و خارجی متعدد روبرو باشد، این نیاز بیشتر خواهد بود. دولت نوپای اسلامی در جزیره‌العرب برای مقابله با دشمنان خود و وارد ساختن فشارهای سیاسی و نظامی بر آن باید به یک نیروی نظامی مقتدر مجهز می‌شد.

با گسترش اسلام و خروج آن از مرزهای عربستان و برخورد با دشمنان خارجی یعنی عصر فتوح، عناصر متنوعی در این نیروی نظامی وارد شدند که فراوانی و تنوع آنان، سردمداران و بزرگان خلافت و حکومت را ناچار ساخت تا برای بالا بردن کیفیت و توان رزمی خود به یک سازمان رزم و سازماندهی دقیق و معقول رو آورند. این امر از آنجا که پشتوانه‌ای عقیدتی و متکی به قرآن داشت، مورد توجه بیشتری قرار می‌گرفت. دیری نپایید که حکومت جدید پس از سرکوبی دشمنان و فتنه‌گران داخلی، از مرزهای خود گذشت و دو حکومت مقتدر ایران و روم، یکی را مضمحل و دیگری را با مخاطره‌ای جدی روبرو ساخت. این موفقیت‌ها در آن عصر، چنان سریع و برق‌آسا بود که اعجاب همگان را برانگیخت. به راستی پشت این پیروزیهای درخشان چه چیزی نهفته بود؟ این نیروی نظامی به چه چیز اتکا داشت که اینگونه پیروزی‌های قاطع را به ارمغان آورد؟ صرف نظر از عامل عقیدتی و معنوی که نسبتاً مهم بود، اندیشه و فکر صائب نظامی، سازمان رزم، تاکتیک‌های درخشان و نیز